

**Handläggare**  
Isabelle Wall  
Telefon: 08-508 150 52

**Till**  
Skarpnäcks stadsdelsnämnd  
28 april 2022

## **Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

### **Förslag till beslut**

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2023 med inriktning för 2024 och 2025, och överlämnar det till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Maria Mathiasson Laxvik  
Stadsdelsdirektör

## Innehållsförteckning

<b>Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....</b>	<b>1</b>
Förslag till beslut .....	1
<b>1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål .....</b>	<b>4</b>
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	4
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	5
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden .....	6
<b>2 Nämndens verksamhetsområde .....</b>	<b>6</b>
2.1 Förskoleverksamhet.....	12
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	13
2.3 Äldreomsorg.....	14
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning .....	16
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	17
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	20
2.7 Ekonomiskt bistånd .....	20
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	21
<b>3 Sammanfattande ekonomisk analys .....</b>	<b>22</b>
3.1 Drift .....	23
3.2 Investeringar .....	26
<b>4 Lokalförsörjningsplan.....</b>	<b>26</b>
4.1 Sammanfattning.....	26
4.2 Planeringsförutsättningar.....	26
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	27
4.4 Samverkan .....	27
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet .....	28
4.5.1 Nuläge 31 januari 2022 .....	28
4.5.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	28
4.5.3 Planerade lokalförändringar för år 2023-2030 (första planeringsperioden).....	28
4.5.4 Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	28
4.6 Pedagogisk verksamhet .....	28

4.6.1	Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	28
4.6.2	Nuläge 31 januari 2022 .....	28
4.6.3	Planering av lokaler för år 2023-2030 (första planeringsperioden) .....	30
4.6.4	Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	33
4.6.5	Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	33
4.7	Övrig information.....	33
4.7.1	Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år.....	33

## **Bilagor**

*Bilaga 1: Klimatinvesteringar 2023-2025, SDN15 (bilaga 6)*

*Bilaga 2: Boendeplan för äldre 2023 med utblick mot 2040 - Region östra söderort*

*Bilaga 3: Boendeplan 2022-2032 bostad med särskild service SoL och LSS - Region östra söderort*

*Bilaga 4: Rapportering gällande boendeplan 2022-2032 bostad med särskild service SoL och LSS - Region östra söderort*

*Bilaga 5: Blankettset SDN15*

# 1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

I Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 ska nämnden beskriva de kommande årens utveckling samt konsekvenserna för staden. Nedan redogörs för nämndens strategiska satsningar som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål för den kommande treårsperioden nås.

## 1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Fortsätta utveckla samhällsvägledningen i samverkan med berörda parter lokalt och i staden för att stärka nyanländas tillgång till arbetsmarknad, bostadsmarknad och samhällsliv
- Optimera åtgärder och insatser inom rehabiliteringsområdet för personer med långvarigt försörjningsstöd med utgångspunkt i rehabiliteringsbanan och genom att vidareutveckla samverkan inom ramen för framför allt samordningsförbundet
- Fortsätta förebygga långvarigt bidragsberoende samt ekonomisk utsatthet för barnfamiljer genom effektiva arbetsmarknadsanställningar, snabb och effektiv kommunikation med jobbtorgen samt fler konkreta och riktade åtgärder med fokus på att bryta negativa konsekvenser av barnfattigdom och motverka ärftlighet av ekonomiskt utsatthet
- Fokuserat individuellt arbete för unga vuxna i behov av ekonomiskt bistånd då gruppen riskerar att drabbas långsiktigt av pandemins effekter på arbetsmarknaden
- Utveckla orsaksanalyser, platsaktivering och platsamverkan för ökad trygghet
- Fortsätta utveckla det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet med fokus på brottsutsatta i åldern 12-21 år
- Fortsätta utveckla kommunikationen kring lokala initiativ som medför ökad trygghet.
- Fortsätta planeringen för civilt försvar
- I samarbete med socialförvaltningen, polismyndigheten och grundskolan förstärka förebyggande stöd och ge snabbt sammanhållet stöd till personer som riskerar rekryteras till kriminalitet och som vill lämna kriminella nätverk
- Utveckla de rekreativa värdena samt öka tillgängligheten till och i parker, grönområden och naturreservat
- Arbeta med barn i behov av särskilt stöd som ett inkluderande arbetssätt i förskolan som ett generellt stöd för alla barn
- Uppsökande verksamhet för att öka antalet barn i förskola
- Utveckla det språkutvecklande arbetssättet inom förskolan och i övergången till grundskola
- Tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst fortsätter och utvecklas
- Utveckla kompetens såväl som arbetssätt för att fullgöra stadens program mot våld riktat till de målgrupper som tillkommer samt fortsätta arbeta i enlighet med stadens program
- Utveckla och addera nya arbetssätt för att etablera kontakt och motivera till insatser

för brottsutövare när våld i nära relation sker i en familj. Detta både genom närmare samarbete med polis men också genom intern samordning och förbättrade arbetssätt

- Vidareutveckla arbetssätt och metoder inom familjevården med särskilt fokus på placerade barns hälsa och skolgång samt funktionsrätt för barn och unga med funktionsnedsättning
- Utveckla möjligheterna till avancerad hälso- och sjukvård på vård- och omsorgsboende genom ökad kompetensutveckling och stärkt organisation
- Utveckla insatser och boendeformer för äldre i hemlöshet och/eller i missbruk
- Öka samverkan med civilsamhället och andra aktörer för att stärka det förebyggande, hälsofrämjande och frivilliga arbetet riktat till äldre
- Ökad specialisering inom hemtjänsten genom att utveckla team med inriktning mot psykisk ohälsa, demens, anhörigavlastning och serviceinsatser

## **1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt**

- Bistå Stockholm Business Region AB:s arbete för ökad hållbar tillväxt och gott företagsklimat
- Bidra till en trygg och attraktiv stadsmiljö som främjar näringslivet
- Säkerställa att Skarpnäcks stadsdelsområde byggs hållbart samt att människors och verksameters olika behov av samhällsservice tillgodoses vid planering av nybyggnation i stadsdelsområdet
- Fortsätta åtgärder för att resor, transporter och leveranser inom förvaltningen ska ge minskade utsläpp av växthusgaser samt bidra till arbetet med att öka etableringen av publika laddplatser i stadsdelsområdet
- Fortsätta utveckla och organisera samverkan med föreningar och civilsamhället i syfte att erbjuda en aktiv fritid för barn och unga
- Förvaltningen fortsätter att stärka personalens kompetens inom nämndens fritidsgårdar.
- Förvaltningen planerar för nya förskolor i syfte att möta nyproduktion inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ser behov av att utveckla samverkan med såväl externa som interna aktörer i syfte att få så kostnadseffektiva och verksamhetspassade förskolor som möjligt.
- Utveckla parker, grönområden och naturreservat med fokus på biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt för att bidra till att stabilisera nya klimatförutsättningar
- Vid inköp och upphandlingar bevakar förvaltningen att krav från miljöprogrammet beaktas.
- Arbeta med resurshushållning genom medveten konsumtion och resurseffektiv avfallshantering med fokus på återbruk, återvinning, minskat matsvinn och minskat matavfall
- Arbetet med minskad klimat- och miljöpåverkan från livsmedel och måltider fortsätter att utvecklas

### 1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Fokusera på kärnverksamheterna och säkerställa en stabil ekonomi och effektiva arbetsätt
- Utveckla riktat stöd till enheter med förväntade underskott
- Bygga vidare på den ökade förmågan att vara anpassningsbar utifrån snabbt skiftande förutsättningar som verksamheten utvecklats under pandemin
- Analysera och beakta de ekonomiska konsekvenserna av det försämrade säkerhetspolitiska läget
- Förtydliga arbetsätt för förebyggande riskhantering och uppföljning av samtliga typer av otillåten påverkan gentemot särskilt utsatta funktioner
- Säkra kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare och chefer bidrar till goda verksamhetsresultat med möjligheter till professionell utveckling
- Stärka det närvarande ledarskapet och det aktiva medarbetarskapet
- Fortsätta utveckla arbetsmiljöarbetet genom aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter, förebygga hot och våld samt sänka sjukfrånvaron
- Säkerställa struktur och kompetens för att möjliggöra fortsatt digitalisering inom samtliga verksamhetsområden
- Stärka förvaltningens innovationsförmåga genom att initiera och driva innovationssatsningar både internt och tillsammans med externa aktörer

## 2 Nämndens verksamhetsområde

### Verksamhet

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn och unga, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämnden ansvarar också för lokalt miljö- och klimatarbete, stadsmiljöfrågor, skötsel och investeringar i parker och naturområden samt konsumentvägledning. Vidare har stadsdelsförvaltningen en viktig roll att, i samarbete med andra aktörer, bidra till att staden sammantaget upplevs som trygg och säker av dess invånare.

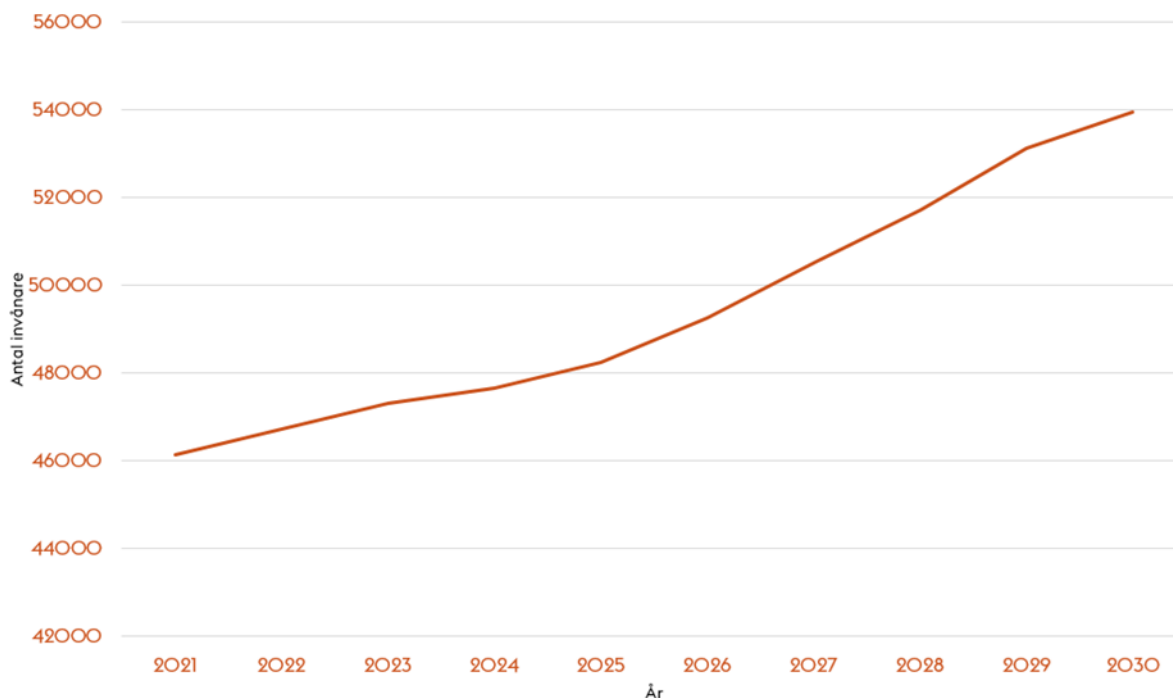
### Demografi och sociala förhållanden

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning finns till för de omkring 46 700 invånare som bor här. Stadsdelsområdet omfattar stadsdelarna Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, Enskededalen, Bagarmossen och Skarpnäcks gård. Bostadsbeståndet karakteriseras av att antalet bostadsrätter är något fler än antalet hyresrätter. Till stadsdelsområdet hör även naturområdena Flaten, Skrubba och Orhem.

Stadsdelsområdets befolkning växer inte i samma takt som andra delar av Stockholm. Antalet invånare beräknas öka med cirka 1500 personer fram till 2025, vilket motsvarar 3 procent. I området planeras för cirka 7000 nya bostäder inom tre stora programområden som kommer att utveckla stadsdelsområdet och öka befolkningen på längre sikt. Fram till 2030 beräknas

stadsdelsområdets befolkning öka med omkring 7000 personer eller 15 procent jämfört med år 2022.

### Befolkningsprognos Skarpnäcks stadsdelsområde



(Källa: Swecos befolkningsprognos 2021)

Under planperioden fram till 2025 väntas befolkningsökningen bli störst inom åldersgruppen 80 år och äldre. Antalet förskole- och skolbarn minskar något och antalet personer i arbetsför ålder ökar.

Prognosen för perioden fram till 2030 visar att ökningen blir störst bland personer över 80 år samt unga vuxna. Antalet barn i förskoleålder ökar medan antalet barn i grundskoleålder minskar något.

Ålder	Prognos år			Förändring 2022-2025		Förändring 2022-2030	
	2022	2025	2030	antal	%	antal	%
0 år	596	599	743	3	1%	147	25%
1-5 år	2 774	2 718	3 205	-56	-2%	431	16%
6-9 år	2 174	2 078	2 182	-96	-4%	8	0%
10-12 år	1 589	1 543	1 535	-46	-3%	-54	-3%
13-15 år	1 596	1 547	1 565	-49	-3%	-31	-2%
16-18 år	1 436	1 596	1 644	160	11%	208	14%
19-24 år	2 677	2 987	3 484	310	12%	807	30%
25-64 år	27 138	27 750	30 852	612	2%	3 714	14%
65-79 år	5 362	5 719	6 536	357	7%	1 174	22%
80- år	1 374	1 694	2 195	320	23%	821	60%
<b>Totalt</b>	<b>46 716</b>	<b>48 231</b>	<b>53 941</b>	<b>1 515</b>	<b>3%</b>	<b>7 225</b>	<b>15%</b>

(Källa: Swecos befolkningsprognos 2021)

När det gäller sociala förhållanden och livsvillkor liknar Skarpnäcks stadsdelsområde på flera sätt staden som helhet. Medelinkomsten i stadsdelsområdet är något lägre än i staden, liksom andelen utlandsfödda, medan andelen förvärvsarbete är något högre än i staden som helhet. Det finns stora skillnader i livsvillkor mellan stadsdelarna och ännu större mellan olika områden inom stadsdelarna. Framför allt i stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård är de socioekonomiska skillnaderna mellan olika områden tydliga. I dessa stadsdelar finns de mest socialt utsatta områdena inom stadsdelsområdet.

### **De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030**

Nämndens verksamheter bidrar på olika sätt till att uppfylla de 17 globala målen i Agenda 2030 och principen att ingen ska lämnas utanför. Förvaltningen kommer under planperioden att utgå från Agenda 2030 som ett övergripande styrdokument i kvalitetsarbetet. Kommunikationen med invånarna kommer att utvecklas för att synliggöra hur nämndens verksamheter bidrar till att uppnå de globala målen. Arbetet med att chefer och medarbetare ska få ökade kunskaper om Agenda 2030 fortgår. Genom att kartlägga och analysera på vilka sätt verksamheterna idag bidrar till att uppfylla de globala målen kommer förvaltningen att kunna identifiera vilka ytterligare åtgärder eller aktiviteter som behövs för att öka måluppfyllelsen. Förvaltningen kommer även att analysera vilka befintliga samarbeten som behöver utvecklas och inventera behov av ytterligare samverkan som behövs för att stärka arbetet med Agenda 2030.

### **Kommunfullmäktiges särskilt prioriterade frågor**

#### **Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor**

Att öka invånarnas upplevelse av trygghet är en gemensam utmaning för hela staden. Förvaltningens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete fortsätter att utföras genom lokalt områdesarbete och lokala brottsförebyggande råd. Arbetet sker i nära samverkan med andra förvaltningar, bolag, myndigheter, civilsamhälle och föreningsliv. Förvaltningen tar fram lokal lägesbild för stadsdelsområdet tillsammans med Polismyndigheten.

Stockholms stads trygghetsmätning visar att befolkningen inom stadsdelsområdet upplever mindre oro för att utsättas för brott jämfört med staden som helhet. Otryggheten har över tid minskat successivt inom stadsdelsområdet. Bagarmossen och Skarpnäcks gård är mer brottsutsatta än andra delar av stadsdelsområdet.

De satsningar som genomförs för att minska brott i offentliga miljöer, liksom rekrytering till kriminell livsstil bidrar till mål 10 och mål 16 i Agenda 2030. Målen omfattar jämlika uppväxtvillkor och fredliga och inkluderande samhällen.

Genom att tidigt identifiera riskbeteenden, riskområden samt hantera individer som behöver stöd motverkas även rekrytering till våldsbejakande extremism. Kompetensen att upptäcka tecken på radikalisering och förekomst av våldsbejakande extremism har ökat men fortsatt utbildning kring fenomen och miljöer krävs.

Förvaltningen kommer under perioden delta i stadens arbete för att utveckla det civila försvaret och stärka beredskapen för fortsatt drift av samhällsviktig verksamhet i händelse av krig eller krigsliknande tillstånd.



## **Vägen till arbete och egen försörjning**

Förvaltningen samverkar med arbetsmarknadsförvaltningen och samordningsförbundet FINSAM för att säkerställa samordnade insatser som ökar självförsörjningen för personer med komplexa försörjningshinder. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av arbetsmarknadsanställningar samt ett ökat behov av arbetslivsrehabiliterande insatser hos Arbetsförmedlingen och Jobbtorg Stockholm för att minska arbetslösheten inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ser även ett behov av att i högre utsträckning arbeta med motiverande insatser för att de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning ska välja att utbilda sig. Särskilt fokus behöver läggas på unga vuxna som inte slutfört sin gymnasieutbildning då målgruppen bedöms få en fortsatt svår situation på arbetsmarknaden även efter pandemin.

## **Näringslivsarbete utifrån stadens näringslivspolicys fyra fokusområden som ska leda till näringslivspolicys mål om att Stockholm år 2025 ska ha Sveriges bästa företagsklimat**

Förvaltningens näringslivsarbete inriktas på åtgärder för att utveckla tryggheten och attraktionskraften i stadsdelsområdet i enlighet med de fyra fokusområdena i stadens näringslivspolicy; stimulera tillväxt och företagsamhet, förbättra service, tillgänglighet och myndighetsutövning, skapa attraktivare miljöer och bättre framkomlighet samt öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens.

Förvaltningen säkerställer, i dialog och samverkan med det lokala näringslivet, att stadsdelsområdet är tryggt och välskött. Därutöver har förvaltningen en kontinuerlig dialog och uppföljning av de företag som bedriver verksamhet på entreprenad inom nämndens ansvarsområden. Förvaltningen samverkar med företrädare för det lokala näringslivet inom ramen för näringslivsrådet samt bistår Stockholm Business Region AB:s arbete för ökad hållbar tillväxt och företagande i Skarpnäcks stadsdelsområde inom ramen för stadens näringslivspolicy.

## **Kompetensförsörjning med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov**

Förvaltningen arbetar med systematisk kompetensförsörjning för att fortsätta vara en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen stärker arbetet med kompetensbaserad rekrytering, utvecklingsmöjligheter för chefer och medarbetare och goda anställningsvillkor. Under pandemin har flexibilitet, samarbete och digitala arbetssätt utvecklats, vilket stärker verksamheternas kvalitetsarbete och förutsättningarna att möta förändringar. Samarbetet med lärosäten för att ta emot studenter för verksamhetsförlagd utbildning, praktik och möjligheter genom stadens traineeplatser fortsätter i alla verksamheter.

Verksamheterna präglas av ett närvarande ledarskap där chefer har goda organisatoriska förutsättningar. Chefer deltar i olika utvecklingsinsatser, möjlighet till handledning, coaching och kollegial dialog finns. Arbetet med aktivt medarbetarskap fortsätter och bidrar till engagemang och arbetsglädje. Flera kompetensutvecklingsinsatser är planerade och möjlighet till professionsutveckling, specialisering och karriärutveckling finns inom flera yrkesgrupper. Det stärker verksamheternas möjligheter för kvalitetsförbättringar och innovation.

Förebyggande insatser för att stärka arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron sker i samarbete med företagshälsovården. Insatser för att förbättra arbetsituationen för olika yrkesgrupper fortsätter i samverkan med fackliga förbund. Arbete med att främja jämlikhet, delaktighet och lika rättigheter och möjligheter fortsätter och bidrar till flera mål i Agenda 2030.

Förvaltningen samarbetar med andra förvaltningar, personalstrategiska avdelningen på stadsledningskontoret och företagshälsovården med flera för att dela och dra nytta av goda exempel. På så sätt bidrar förvaltningen till att Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med en sammanhållen arbetsgivarpolitik.

### **Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samordnad vård som stärker hälsa och förebygger fysisk och psykisk ohälsa**

Förvaltningen har påbörjat omställningen till en god och nära vård, bland annat genom att identifiera utvecklingsbehov och hälsofrämjande åtgärder. Förvaltningen ser ett särskilt behov av att stärka samverkan med Region Stockholm för att kunna säkerställa en samordnad vård. Samverkan kring särskilt utsatta grupper, så som personer med samsjuklighet eller annan psykisk ohälsa, behöver prioriteras för att minska risken för att målgruppen faller mellan stolarna. Likaså behövs ökad samverkan för att möjliggöra att enskilda får en samordnad individuell plan (SIP) när så behövs.

En annan viktig del i det fortsatta utvecklingsarbetet för en god och nära vård är att säkerställa kompetensförsörjningen inom förvaltningens hälso- och sjukvårdspersonal och inom omvårdnadsyrkena. Strategisk kompetensförsörjning och kompetensutveckling behövs för att garantera adekvat kompetens inom verksamheterna. Förvaltningen ser även att arbetsmodellen Tryggt mottagande i hemmet behöver vidareutvecklas för att bättre möta äldres behov av en trygg och säker utskrivningsprocess efter sjukhusvistelse. Vidare behöver samverkan kring utskrivning från slutet hälso- och sjukvård stärkas för att säkerställa en god och nära vård av målgruppen.

### **Investeringsbehov och investeringsprioriteringar**

Förvaltningen samverkar med trafikkontoret kring de årliga ansökningarna om medel till de större parkinvesteringarna och reinvesteringar på parkmark. Upphandling av anläggningsentreprenör och byggledning för investeringsprojekt på parkmark sker i samverkan med övriga stadsdelsförvaltningar i söderort.

Förvaltningen ser fortsatta behov av investeringar inom områdena trygghet, stadsmiljö och klimat och ansöker löpande om budgetmedel för detta.

### **Effektiv lokalförsörjning**

I samband med planeringsprocessen för nya verksamhetslokaler har förvaltningen ett nära samarbete med framförallt stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret under lokalprojektens tidiga skeden.

Förvaltningen arbetar tillsammans med de andra stadsdelsförvaltningarna inom region östra söderort med att varje år ta fram en äldreboendeplan. Äldreförvaltningen samordnar arbetet i

samverkan med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret, Micasa, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret. Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i östra söderort tar förvaltningen även fram en årlig boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder.

Förvaltningen samarbetar med kulturförvaltningen kring två bibliotek, Skarpnäcks bibliotek som finns i Skarpnäcks kulturhus och Björkhagens bibliotek som ligger i samma lokaler som förvaltningskontoret.

Förvaltningen driver även flera verksamheter gemensamt med andra stadsdelsförvaltningar och delar lokaler för dessa verksamheter vilket innebär ett mer effektivt lokalutnyttjande.

### **Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt**

Förvaltningen kommer under planperioden vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet genom implementering av *Stockholms stads kvalitetsprogram*. Arbetet utgår ifrån stockholmarnas fokus och förvaltningen fortsätter att föra en aktiv dialog med invånarna. Kvalitetsarbetet ses som en viktig del i förvaltningens fortsatta satsningar inom innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt.

Innovationskapaciteten stärks dels genom intern och extern samverkan och dels genom omvärldsbevakning för att kunna ta del av goda exempel som bidrar till fortsatt utveckling. Utvecklingsdialoger för att stärka chefernas analys- och uppföljningsförmåga kommer fortgå under planperioden vilket bidrar till innovativa och nytänkande arbetssätt inom verksamheterna. Ett närvarande ledarskap tillsammans med ett aktivt medarbetarskap är två viktiga komponenter i förvaltningens arbete med att främja innovation och digitalisering.

Förvaltningen tar tillvara på digitaliseringens möjligheter och ökar användandet av välfärdsteknik i syfte att effektivisera och utveckla verksamheterna ytterligare. Den digitala mognaden inom förvaltningen behöver fortsätta att utvecklas för att verksamheterna i högre grad ska kunna tillgodogöra sig nyttorna av digitaliseringen. Förvaltningen ser utmaningar i arbetet kopplat till integritets- och dataskyddsfrågor, det finns ett behov av fördjupad förståelse och ett stadsgemensamt förhållningssätt gällande olika regelverk och juridiska ställningstaganden för att nå en hållbar digitalisering. Förvaltningen ser över och anpassar arbetet med informationssäkerhet för att säkerställa att skyddet lever upp till ställda krav samt till förändrade hot i omvärlden. Förvaltningen fortsätter att stärka organisation och struktur för arbetet med personuppgifter.

Förvaltningen samverkar fortsatt med andra nämnder och bolag kring digital utveckling, bland annat med stadens fackförvaltningar kring olika verksamhetssystem. Projekt *Modernisering av sociala system* medför nya effektiva arbetssätt inom socialtjänst och hälso- och sjukvård, förvaltningen gör de anpassningar som behövs för att förenkla verksamheternas arbete. För att hitta effektiva och hållbara arbetssätt samverkar förvaltningen med akademien kring forskningssamarbeten och verksamhetsutvecklingsprojekt. Under planperioden fortskrider förvaltningens arbete med att tillgängliggöra och visualisera kvalitetsledningssystemet för medarbetare och chefer. Arbetet förenklar ledning och styrning av verksamheterna, effektiviserar arbetssätt och möjliggör verksamhetsutveckling.

Risker är identifierade för att oseriösa företag etablerar sig inom upphandlingar av sociala

tjänster som exempelvis inom HVB-verksamheter. Stadens behov av att utveckla verksamhetsuppföljning och avtalsuppföljning kommer också att vara en viktig uppgift för förvaltningen. Detta syftar till att förhindra såväl individuella avtal som ramavtal tecknas med oseriösa aktörer. Förvaltningens satsningar innebär bland annat deltagande i pilotprojekt gällande stadens framtagna uppföljningsmodell för uppföljning inom HVB.

### **Miljö och klimat**

Förvaltningen arbetar med utgångspunkt i *Stockholms stads miljöprogram* samt Skarpnäcks lokala miljö- och klimathandlingsplan. Förvaltningens miljö- och klimatarbete kommer att fokusera på minskade utsläpp av växthusgaser, klimatanpassningsåtgärder, biologisk mångfald och resurshushållning.

Bland annat planeras åtgärder inom energieffektivisering för ökad klimatnytta. Satsningar på mångfunktionella ytor där till exempel lösningar som gröna tak och väggar utreds, även växtbäddar med biokol och andra ekosystemtjänster som bidrar till ökad biologisk mångfald och ett förbättrat mikroklimat planeras. Under 2023 revideras stadens miljöprogram och förvaltningens mål och arbetssätt kommer att beakta och implementera de nya riktlinjerna.

Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar, bolag inom staden och lokala föreningar inom miljö- och klimatarbete och sitter även med i flertalet nätverk och projektgrupper som sammankallas av fackförvaltningarna och stadsledningskontoret. Förvaltningen ser ett behov av att återinföra en centraliserad samordnarroll för stadens miljösamordnarnätverk för att effektivare samordna stadens miljö- och klimatarbete.

### **Jämställdhet**

Förvaltningens arbete med jämställdhetsintegrering fortgår vilket bidrar till ett jämställt, icke-diskriminerande och socialt hållbart samhälle. Könsuppdelade resultat analyseras systematiskt och åtgärder vidtas om omotiverade skillnader mellan könen identifieras. Under planperioden kommer förvaltningen att fortsätta integrera jämställdhetsarbetet med arbetet inom Agenda 2030.

## **2.1 Förskoleverksamhet**

Swecos befolkningsprognos visar att antalet barn i åldrarna 2-5 år kommer att minska marginellt fram till 2026 medan barn i åldersgruppen 1 år ökar. Antalet inskrivna barn i förskolan varierar under ett år. Detta ställer krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning inom respektive förskola.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att prioritera intern och kontinuerlig kompetensutvecklingen inom förskolan. Detta kan till viss del mötas upp genom att ha en grundstruktur för fortbildning och kompetensutveckling inom förvaltningen.

Förskolans utbildning ska vara likvärdig för alla barn som deltar och vara av hög kvalitet. Undervisning i förskolan innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning. Förskollärarna ansvarar för det pedagogiska innehållet samt för det målinriktade arbetet och att undervisningen främjar varje barns utveckling och lärande. Förskolorna organiseras så att alla barn får tillgång till undervisning ledd av legitimerade

förskollärare. Arbetet ligger i linje med mål 4 i Agenda 2030, god utbildning för alla.

Förvaltningen vill lyfta behov av utveckling av mer enhetliga och likställiga arbetsätt inom staden. Bland annat kartläggning av kompetens samt utveckling av språkinsatser för personal. Utöver detta ser förvaltningen behov av att prioritera ett närvarande ledarskap. Fokus på närvarande ledarskap i kombination med insatser för kompetensutveckling av personal innebär stärkta förutsättningar i arbetsmiljö. Detta bidrar till att skapa bättre villkor för uppfyllande av läroplansmålen. Arbetet bidrar till mål 8 om stärkta arbetsvillkor samt mål 4 om god utbildning i Agenda 2030.

Arbetet med att synliggöra och fördjupa det språkutvecklande arbetet fortsätter inom nämndens förskolor. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans får stöd utformat med hänsyn till behov och förutsättningar. Verksamheten fortsätter ge rätt stöd till alla barn som ett inkluderande arbetsätt i verksamheten. Tillgången till specialpedagoger är viktigt som ett stöd och kompensatorisk insats för barn, familjer och personal där särskilda behov finns. Att stärka möjligheter till ökat deltagande och lika villkor är i enlighet med mål 10 om minskad ojämlikhet i Agenda 2030.

Regeringen föreslår i en lagrådsremiss att kommuner ska vara skyldiga att söka upp vårdnadshavare som har barn som inte går i förskolan det år de fyller tre år. Kommunerna ska också vara skyldiga att reservera plats på förskolor för nyanlända barn, eller barn vars vårdnadshavare bott i Sverige kort tid. Syftet är att stärka barnens språkutveckling och göra dem bättre rustade för skolan. I lagrådsremissen lämnas förslag till de ändringar i skollagen (2010:800) som behövs. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023.

Förvaltningen vill lyfta att organisation kring uppsökande verksamhet samt reservation av platser medför ökande kostnader för nämnden. Förvaltningen ser en utmaning i att identifiera barn som är behov av förskola för en bättre språkutveckling i svenska.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Förskolan har en viktig funktion i det förebyggande arbetet, bland annat genom att tidigt uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst fortsätter och utvecklas inom förvaltningen.

## **2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid**

Swecos befolkningsprognos visar att barn och unga i åldersgruppen 13-18 år ökar. Förvaltningen kommer ha fokus på att erbjuda trygga och jämställda fritidsgårdar av hög kvalitet för barn och unga inom stadsdelsområdet.

Utvecklingen av fritidsgårdarna kommer ske i samverkan med civilsamhälle, föreningsliv och andra förvaltningar. Detta i syfte för att erbjuda ett brett utbud med särskilt fokus på de barn och unga som inte deltar i fritidsaktiviteter och föreningsliv. Fritidsgårdarna ska arbeta utifrån hög kompetens om likabehandling och aktivt sträva efter att nå en bredd av målgrupper. Förvaltningen ser behov av riktade satsningar för att öka antalet flickor och besökare med annan könstillhörighet samt barn och unga med funktionsnedsättning. De strategiska satsningarna bidrar till ökad jämställdhet och inkludering i samhället i enlighet med mål 5 och

mål 10 i Agenda 2030.

Nämndens fritidsgårdar ska möjliggöra en stimulerande fritid för barn och unga. Verksamheten ska bygga på barn och ungas delaktighet och inflytande. Målgruppen ska mötas av utbildade fritidsledare som bemöter unga med positiv förväntan och nyfikenhet på vad de behöver och önskar. Förvaltningen ska säkerställa att det arbetar fritidsledare med rätt kompetens och utbildning vid fritidsgårdarna samt att det finns en jämn könsfördelning bland personalen. För att skapa trygga fritidsgårdar för unga är det avgörande med tydliga rutiner kring samverkan med vårdnadshavare, skola, socialtjänst och polis. Fritidsgårdens medarbetare ska ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer och hur dessa kan motverkas respektive främjas.

Under året kommer staden att besluta om strategi för fritids- och ungdomsgårdar. Strategin kommer att implementeras inom nämndens fritidsgårdar.

Skarpnäcks kulturhus ska i samverkan med lokalt föreningsliv och lokala aktörer erbjuda ett brett kulturutbud med prioritering barn och unga.

Förvaltningen driver en ungdomsmottagning i samverkan med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Ungdomsmottagningen vänder sig till barn och unga i åldrarna 13- 23 år. Utöver att tillgodose ett eventuellt ökat behov avser förvaltningen att arbeta för att fortsatt öka antalet pojkar som tar del av ungdomsmottagningens tjänster, i enlighet med mål 5 om jämställdhet i Agenda 2030.

## 2.3 Äldreomsorg

Antalet personer över 65 år beräknas öka stadigt de kommande åren, fram till år 2040 förväntas äldre omsorgstagare uppgå till omkring 30 000 enligt stadens officiella befolkningsprognos. Behovet av äldreomsorg påverkas av olika faktorer så som framsteg inom den medicintekniska utvecklingen och att äldre lever längre och är friskare. Befolkningsutvecklingen inom region östra söderort med behovsanalys redovisas närmre i bilagan Boendeplan för äldre 2023 med utblick mot 2040.

För att möta det ökade behovet av äldreomsorg behöver möjligheterna till avancerad hälso- och sjukvård på vård- och omsorgsboende utvecklas, främst genom ökad kompetensutveckling och stärkt organisation. Hemtjänstens förutsättningar att hjälpa äldre i ordinärt boende behöver förbättras, exempelvis genom arbetsteam med inriktning mot psykisk ohälsa, demens, anhörigstöd och serviceinsatser. Utmaningarna är kopplade till det globala målet i Agenda 2030 om god hälsa och välbefinnande.

För att kunna säkra kompetensförsörjningen ser förvaltningen behov av ett stadsgemensamt arbete för att höja statusen på omvårdnadsyrken. Äldre med komplexa behov, samsjuklighet, missbruk och psykisk ohälsa väntas öka, för att fortsatt kunna erbjuda personcentrerad vård och omsorg krävs systematisk kompetensutveckling kopplat till målgruppernas behov. Antalet äldre som lever i eller riskerar hemlöshet kommer sannolikt också öka de kommande åren, det förebyggande arbetet gentemot målgruppen behöver stärkas och med fördel beredas stadsgemensamt. Liksom tidigare finns behov av språkhöjande insatser och att öka den

digitala mognaden inom verksamheterna. Förvaltningen anser även att ett gemensamt journalsystem för dokumentation enligt både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen behöver införas för att kunna säkerställa god informationsöverföring i utförarverksamheter.

En utmaning kopplat till jämställdhetsmålet i Agenda 2030 är att fler kvinnor än män mottar insatser eller deltar i aktiviteter riktade till äldre. En ytterligare jämställdhetsutmaning är att kvinnor vårdar sina anhöriga i större utsträckning än män. Förvaltningen ser behov av att vidareutveckla anhörigstödet, exempelvis genom utvecklad avlösning i hemmet i kombination med psykosocialt stöd och utbildning. En annan utmaning kopplat till jämställdhetsmålet är att kvinnor som lever i hemlöshet ofta är mer utsatta än män i samma situation. För att kunna tillgodose särskilt utsatta kvinnors behov av trygghet och säkerhet behövs boenden enbart för kvinnor utan krav på drogfrihet.

### **Äldrevänlig stad**

Förvaltningen planerar aktiviteter utifrån de fem utvecklingsområdena i stadens *Handlingsplan för en äldrevänlig stad*.

Förvaltningen främjar äldres *delaktighet och inflytande* genom att stadsdelsnämndens pensionärsråd fortsatt utgör referensgrupp för förvaltningens utvecklingsarbete. Likaså fortgår förvaltningens stödjande arbete för pensionärsföreningarna vilket bidrar till ökat antal aktiva deltagare. Pensionärsorganisationerna bjuds in till de trygghetsvandringar som arrangeras i stadsdelsområdet för att säkra delaktighet och trygghet för äldre.

Förvaltningen arbetar för att stärka och utveckla intern och extern *samverkan*. För att tillgodose en god och nära vård behöver samverkan med Region Stockholm förbättras. Samverkan med akademien ska fortgå dels genom forskningssamarbeten och dels genom verksamhetsförlagd utbildning och kompetensutveckling. Intern samverkan stärks i syfte att förbättra handläggning och genomförande av insatser för äldre med samsjuklighet, psykisk ohälsa och/eller som lever i hemlöshet, missbruk eller våldsutsatthet.

Förvaltningens förebyggande verksamheter bidrar till *social inkludering*. De öppna mötesplatserna motverkar ofrivillig ensamhet och når fler äldre genom generösare öppettider och en variation av hälsofrämjande aktiviteter. Äldre ska i större utsträckning ges möjligheter att vara aktiva volontärer, förvaltningen samverkar med civilsamhället kring frågan. Digitalt utanförskap hos äldre ska brytas dels genom aktiviteter som främjar digitalt användande och dels genom ökad digital kompetens inom verksamheterna.

Förvaltningen arbetar aktivt för *tillgängliga bostäder och en trygg stadsmiljö* bland annat genom att beakta äldres intressen vid planering av nya bostadsområden. Förvaltningen utvecklar sitt arbete med äldre som lever i eller riskerar hemlöshet genom ett innovationsprojekt kopplat till god och nära vård. Projektet syftar till att förbättra samverkan mellan olika aktörer och hitta alternativa boendeplaceringar för att i möjligaste mån undvika att äldre placeras på akutboende och istället kunna erbjuda mer långsiktiga lösningar.

Förvaltningen samverkar internt för att stärka *kommunikation och information* till äldre. För att nå fler äldre utvecklas den strategiska kommunikationen kring främst de förebyggande

verksamheternas aktiviteter men även kring vart äldre kan vända sig för att ansöka om insatser.

## 2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning fortsätter att utvecklas i riktning där efterfrågan på insatser i hög grad präglas av inriktningen att nå full delaktighet i samhället. Insatserna ska ge stöd vid funktionsnedsättning och kompensera brister i samhällets tillgänglighet och andra hinder för delaktighet, självständighet och självbestämmande. Förvaltningen ser ett behov av att fortsätta utveckla verksamhetsområdet funktionsnedsättning för att möjliggöra för alla stockholmare att utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Förvaltningen ser även ett fortsatt behov av att aktivt motverka att så kallade inlåsnings effekter uppstår inom de insatser som mer traditionellt finns för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning är en grupp som jämfört med genomsnittet har en betydligt lägre etableringsgrad på arbetsmarknaden och som löper högre risk än resten av befolkningen att drabbas av fattigdom och social exkludering. Stödinsatser för att brukare i högre grad ska närma sig den reguljära arbetsmarknaden kräver att verksamheterna fortsätter att aktivt arbeta med att skapa förutsättningar för detta och att ständigt utvecklas. Satsningar som bidrar till att brukare i högre grad närmar sig den reguljära arbetsmarknaden bidrar till anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt minskad ojämlikhet i enlighet med mål 8 och mål 10 i Agenda 2030.

Flera utredningar har gjorts avseende LSS-lagstiftningen som förvaltningen noga följer. Ändringarna kan medföra betydande behov av omställning och fördjupad juridisk kompetens inom biståndshandläggningen. Utöver detta ser förvaltningen att lagändringarna om de träder ikraft medför behov av anpassningar av budget då förslagen förändrar kommunens ansvar för bland annat barns rätt till personlig assistans och ansvar för att utföra assistansen. Lagrådsremissen för stärkt rätt till personlig assistans som föreslås träda ikraft januari 2023 och huvudmannaskapsutredningen gällande personlig assistans (SOU 2021:76) behöver följas noga.

Staden har idag ett basansvar för personlig assistans till personer som av Försäkringskassan beviljats statlig assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. IVO har i en rapport beskrivit ett stort mörkertal av assistansanordnare som bedriver oseriös eller kriminell verksamhet med personlig assistans. Den beskriver vidare att det finns en stor risk att oseriösa verksamheter, som en följd av att statlig ersättning kontrolleras noggrannare, kommer att migrera från stat till kommun. Arbetssätt och rutiner behöver utvecklas mot att samtliga parter ser värdet av ett stärkt samarbete och att tillsammans hitta sätt för att förebygga brott inom den personliga assistansen.

Likt för övriga förvaltningar i regionen fortsätter behovet av särskilda bostäder enligt socialtjänstlagen (SoL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) att öka. Antalet personer med autismspektrumtillstånd i kombination med tilläggsproblematik som till exempel psykisk ohälsa och missbruk blir allt fler i servicebostäder enligt LSS. För att staden ska kunna nå målsättningen att samtliga personer med beslut om bostad med



särskild service ska kunna få sina behov tillgodosedda inom LOV, krävs dels fler boenden och dels fler boenden med specifik inriktning. För att möta målgruppen och de allt mer komplexa behoven ser förvaltningen ett behov av att öka både grundläggande och specialiserad kompetens inom hela verksamhetsområdet funktionsnedsättning, både på beställar- och utförarsidan. Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i östra söderort tar förvaltningen även fram en årlig boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder. Behovsanalys för region östra söderort redovisas närmre i bilagan Boendeplan 2022-2032, bostad med särskild service SoL och LSS.

## 2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Den statliga utredningen Hållbar socialtjänst (SOU 2020:47) har presenterat förslag på förändringar i socialtjänstlagen. Förändringarna som föreslås ställer krav på ett tydligare barnrätts- och tillgänglighetsperspektiv, mindre myndighetsutövning samt tidiga och förebyggande insatser. I en lagrådsremiss föreslår även regeringen fem lagändringar för att stärka principen om barnets bästa och säkerställa trygghet, säkerhet och stabilitet för placerade barn, lex lilla hjärtat. Lagförslagen kan komma att kräva att verksamheten gör flera omställningar och de kan även medföra behov av kompetensutveckling inom verksamheten. Förvaltningen följer utvecklingen noggrant i syfte att vara väl insatt och förberedd i det fall lagförslagen kommer att träda i kraft.

### Barn och unga

Inflödet av orosanmälningar avseende barn och unga fortsätter att öka och ofta rör det sig om komplex problematik. Förvaltningen startade 2021 ett team som arbetar med *intensiva utredningar på hemmaplan (IHU)*. Under perioden kommer arbetssätt och uppföljning att införlivas i ett gemensamt projekt för flera förvaltningar i söderort med samordning från socialförvaltningen. Projektet genomförs inom ramen för sociala investeringsfonden. Att stärka tidiga insatser framför högintensiva insatser när problematiken eskalerat kräver att fler insatser utvecklas för att stärka föräldraförmågor hos föräldrar med till exempel långvarig psykosocial problematik. Förvaltningens satsning på case manager inom verksamhetsområdet är ett sådant sätt. Liksom för vuxna som har dessa behov ser förvaltningen behov av praktiska, pedagogiska insatser vilket ofta erbjuds som boendestöd. Förvaltningens uppfattning är dock att det krävs anpassade kompetenskrav och uppdragsbeskrivningar för att insatserna ska ge verkan. Liknande erfarenheter har dragits under den period som IHU har pågått i förvaltningen.

Förvaltningen har utvecklat stöd till såväl barn som anhöriga som stöd till föräldrar med barn med funktionsnedsättningar. Det har ökat upptäckten av familjer som inte alltid har kontakt med socialtjänsten men har behov av stöd, vilket kan vara både sådant som finns utan och med biståndsbeslut. En tydlig grupp är föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det blir viktigt att kunna erbjuda och använda kunskapsbaserat stöd till familjerna och förvaltningen prioriterar där att delta i sådana forskningspiloter samt avsätta resurser för att stödja anhöriga. Arbetssätt likt dessa kan också ses som ett steg i den riktning som förslagen om ny socialtjänstlag innehåller.

Att hitta jour- och familjehem med rätt kompetens för de barn och ungdomar som inte kan bo

med sin/a föräldrar är en utmaning. Stadens resursteam kan inte tillhandahålla familjehem i den utsträckning förvaltningen har behov av vilket kräver att förvaltningen vidareutvecklar arbetssätt för att kunna rekrytera fler familjehem med den kompetens som krävs. En del av komplex problematik handlar om att barnen har fler diagnoser än tidigare.

Förvaltningen kommer kommande period att fortsätta arbeta med att internt stärka det familjeorienterade arbetssättet och att stärka samverkan med externa samverkansparter så som förskola/skola och polis. Bland annat utvecklar förvaltningen tillsammans med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning samarbetet kring att förebygga rekrytering av barn och unga i åldern 10-15 till kriminalitet med hjälp av lokal samordnare (LOSAM). Satsningarna inom området barn och unga innebär behov av ökade resurser och ställer krav på förvaltningen att följa upp, revidera och anpassa de satsningar som görs, internt och externt med andra samverkansparter.

### **Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck**

Programmet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck omfattar inte längre bara våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, utan även människohandel för sexuella ändamål, prostitution och sexuellt våld oberoende relation. Detta kommer troligen innebära att ärendena hos relationsvårdsteamet (RVT) kommer att bli fler. Anslag för våld i nära relation ges inom individ- och familjeomsorgen där faktorerna i fördelningsnycklarna inte längre speglar ambition, kostnader samt personalresurser inklusive kompetensutveckling.

RVT har de senaste åren haft ett ökat inflöde av personer som är behov av stöd utifrån våldsutsatthet. Utöver att uppmärksamma och informera de utsatta för våld om möjligheten till stöd och skydd ska även den som utsatt någon för våld i nära relation erbjudas eget motiverande stöd till öppenvårdsprogram och återfallsförebyggande insatser. Satsningar för att få kontakt och motivera fler personer som utövar våld i nära relation att upphöra med våldet genomförs till viss del, bland annat genom den så kallade Islandsmodellen som implementeras. Förvaltningens uppfattning är dock att fler metoder och arbetssätt behöver utvecklas, både internt men också tillsammans med andra samverkansparter för att uppmärksamma och nå än fler våldsutsatta och våldsutövare att erbjuda stöd till.

Stor del av de orosanmälningar gällande barn som förvaltningen tar emot omfattar våld, både direkt mot barn och genom att barn upplever våld i hemmet. Våld i familjen är även en av de främsta orsakerna till att barn placeras utanför hemmet. Förvaltningen kommer kommande period att fortsätta prioritera arbetet med tidiga insatser, korta placeringsperioder och att rekrytera familjehem. Förvaltningen kommer även satsa på att utbilda förvaltningens jour- och familjehem med särskilt fokus på barn som upplevt våld.

### **Vuxna med beroendesjukdom och samsjuklighet**

Förvaltningen har tillsammans med några förvaltningar i söderort en lokal handlingsplan tillsammans med regionens beroendevård och vuxenpsykiatri. Förvaltningen kommer kommande period att fortsätta följa upp utskrivningsprocessen från psykiatrisk slutenvård genom samordnad individuell plan och att arbeta för ett ökat återhämtningsperspektiv i fråga om behovsbedömningar och genomförande av insatser. Insatser som rekommenderas i nationella riktlinjer för målgruppen behöver fortsätta prioriteras i utvecklingsarbetet. Särskilt

rätt stöd vad gäller boende för målgruppen behöver prioriteras och de stadsövergripande utmaningar som finns avseende behandlingsplatser och lägenheter. Satsningar behöver också göras för att stärka samverkan med fastighetsägarna. Förvaltningen ser vidare behov av att erbjuda insatser för målgruppen som syftar till att bygga sociala nätverk genom gruppaktiviteter och social färdighetsträning.

Vad som också kan komma att påverka förvaltningen under den kommande perioden är den omfattande reform som föreslås i samsjuklighetsutredningen, Från delar till helhet (SOU 2021:93). Förslaget är att en vård- och stödverksamhet för personer med stora samordningsbehov ska bildas och bedrivas gemensamt av hälso- och sjukvård och socialtjänst. Om detta går igenom innebär det att kommuner och regioner behöver etablera en helt ny organisationsform. Om reformen träder i kraft kommer det innebära en omställning av socialtjänstens insatser som då behöver anpassas utifrån det nya uppdrag som socialtjänsten kommer att få. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

### **Hemlöshet, vräkningsförebyggande arbete och etablering på bostadsmarknaden**

Barnfamiljer, våldsutsatta och äldre i osäkra boendeförhållanden är särskilt utsatta grupper som prioriteras inom förvaltningen och erbjuds stöd till mer långsiktiga och hållbara boendelösningar. Förvaltningens arbete med invånarnas boendeproblematik innebär en stor utmaning och behovet av stöd, vägledning och service i boendefrågor är fortsatt stort. Förvaltningen ser att verksamheten är beroende av de medel som tillkommer budget genom statsbidrag för kommunernas arbete med att motverka hemlöshet.

Förvaltningens vräkningsförebyggande arbete för barnfamiljer fortgår genom förstärkning av budgetrådgivning och samtal enligt metoden ”Barns rätt som anhöriga” (BRA-samtal). Stöd till såväl enskilda som familjer i osäkra boendeformer och sociala kontrakt ges i form av bostadsvägledning och praktiskt stöd kompletteras med bolots eller boendestöd.

Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet med att ge stöd till personer med sociala kontrakt för att motverka skuldsättning och uppföljningen av bostadsformer inom SHIS stärks, både avseende hyresinbetalningar och skötsel. Förvaltningen fortsätter att arbeta med att implementera rutinerna kring det vräkningsförebyggande arbetet samt följa upp och anpassa dessa efter den enskilde.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att satsa på att nyanlända erbjuds insatser med fokus på att öka kunskaper och förutsättningar för att snabbt etablera sig på arbetsmarknad, bostadsmarknad och i samhällslivet. Samhälls- och bostadsvägledning behöver utvecklas och kompletteras med aktiviteter i samverkan med näringsliv och civilsamhälle genom etablerade samarbeten. En särskilt viktig grupp att prioritera är kvinnor, som ofta står långt ifrån arbetsmarknaden.

Förvaltningens verksamhet för personer med beroendesjukdom fortsätter att särskilt utveckla boendestöd som insats, vid såväl risk för avhysning som för hyresgäster i rehabilitering genom försöks- och träningslägenhet. Förvaltningen vill särskilt lyfta behov av en ökad tillgång till Bostad först och strategisk planering samt samordning i bostadsfrågan.

## 2.6 Stadsmiljöverksamhet

Under de senaste två åren av pandemi har förvaltningen sett ett ökat nyttjande av parker och grönområden och bedömer att allt fler stockholmare även i fortsättningen kommer tillbringa sin fritid utomhus. I kombination med en växande befolkning medför det ett ökat slitage i parker och grönområden samt fler önskemål om till exempel sittplatser och belysning som förvaltningen behöver hantera. Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att utveckla och rusta upp lekplatser, parker och naturområden i dialog med medborgarna och med fokus på trygghet, tillgänglighet, rekreation, biologisk mångfald samt att stabilisera nya klimatförutsättningar. Arbetet med klimatanpassning av parker och grönområden för att möta ökad nederbörd, kraftiga skyfall och värmeböljor intensifieras. Förvaltningen vill lyfta att samverkan och samordning inom staden är viktigt för att lyckas skapa en stad som är robust för att klara klimatförändringarnas effekter.

Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar i staden och civilsamhället kring uppdraget att utveckla naturreservatens ekologiska och rekreativa värden samt tillgängliggöra naturreservaten för personer med olika funktionsvariationer och för människor som inte är vana att vistas i naturen. Det inledda utvecklingsarbetet av Flatens naturreservat kommer att fortsätta med syfte att skapa ett attraktivt besöksmål året runt. Bland annat planeras en bastu i samarbete med fastighetskontoret och civilsamhället. Även utvecklingen av fastigheter och kulturlandskapet i Lilla Sickla fortsätter tillsammans med berörda förvaltningar.

I Skarpnäck finns gott om bostadsnära natur. Förvaltningen anser att den har en stor potential att kunna utvecklas till ett komplement till de anlagda parkerna genom en ökad skötselintensitet, men också för att stärka den biologiska mångfalden. Förvaltningen arbetar tillsammans med exploateringskontoret med grönkompensation vid nybyggnation där den bostadsnära naturen inventeras, skötselplaner med åtgärdsförslag tas fram samt naturvård och föreslagna åtgärder genomförs. Förvaltningen ser på sikt ett behov av att inventera och ta fram skötselplaner med åtgärder för all bostadsnära naturmark i stadsdelsområdet.

## 2.7 Ekonomiskt bistånd

Inom stadsdelsområdet har antalet bidragsberoende hushåll minskat medan andelen av hushåll som fått ekonomiskt bistånd till sin försörjning under längre tid markant ökat. Av Arbetsförmedlingens prognos framgår att långtidsarbetslösheten varit en stor utmaning under flera år och att problematiken förstärkts under pandemin. Långtidsarbetslösheten har kommit att omfatta fler grupper och de som redan var arbetslösa före krisen har fått en svårare situation på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bedömer effekterna av pandemin som långvariga och att långtidsarbetslösheten riskerar att bestå över tid. Detta kommer troligen innebära att fler söker sig till socialtjänsten för att få stöd med sin försörjning.

Frågor om ekonomiska problem är många gånger komplexa och försörjningsproblem och behov av ekonomiskt bistånd kan indikera att en person eller familj även har andra problem. En stor del av de som erhåller ekonomiskt bistånd från förvaltningen är personer som är sjukskrivna utan sjukpenning med långvarigt bidragsberoende. I relation till staden ligger förvaltningen högt. Inom stadsdelsområdet har även antalet personer i behov av ekonomiskt

bistånd till följd av sociala skäl gradvis ökat under de senaste åren och målgruppen har inte sällan en mångfacetterad social problematik som kräver omfattande och långsiktiga insatser för att nå egen försörjning och ett självständigt liv.

Detta ställer stora krav på kompetens och kunskap hos personal inom ekonomiskt bistånd som utöver bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd också aktivt måste verka för att motivera till och stötta i ett förändringsarbete. Det kräver också att förvaltningen över tid fortsätter arbeta med att anpassa och effektivisera arbetsprocesser som kan stötta till självförsörjning och ett självständigt liv, både internt och i samverkan med andra aktörer.

En del satsningar har förvaltningen redan påbörjat. Finansiellt samordningsförbund inom rehabiliteringsområdet (FINSAM) är en samverkansform mellan staden, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Region Stockholm som syftar till att stötta den enskilde till att på sikt bli självförsörjande. En annan samverkansform är Rehabiliteringsbanan som sker i samverkan med Jobbtorg, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt Region Stockholm. Erfarenheter från de andra förvaltningar samt från samordningsförbundet FINSAM är att det behövs en samordnande funktion i kontakterna med andra aktörer i planeringen runt varje brukare. En sådan funktion, rehabiliteringssamordnare är inrättad och på plats från och med 1 februari 2022. Satsningarna har goda möjligheter att göra nytta för målgruppen och att driva verksamhetsutveckling och resultat framåt.

Antalet personer som söker stöd och hjälp hos en budget- och skuldrådgivare har successivt ökat de senaste åren. Förvaltningen fortsätter att satsa på det förebyggande och utåtriktade arbetet i syfte att öka kännedomen om budget- och skuldrådgivningen bland enskilda och att minska risken för överskuldssättning i utsatta målgrupper. Nyanlända och unga vuxna är särskilt utsatta grupper som förvaltningen behöver prioritera.

## **2.8 Arbetsmarknadsåtgärder**

Arbetslösheten är tillbaka på nivån före pandemin och efterfrågan på arbetskraft är i vissa delar hög. Däremot är långtidsarbetslösheten hög och särskilt utsatta grupper drabbas hårdare än andra är personer med kort utbildning, nyanlända, utomeuropeiskt födda kvinnor samt personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen samverkar med arbetsmarknadsförvaltningen och samordningsförbundet FINSAM för att säkerställa samordnade insatser som ökar självförsörjningen för personer med komplexa försörjningshinder. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av arbetsmarknadsanställningar samt ett ökat behov av arbetslivsrehabiliterande insatser hos Arbetsförmedlingen och Jobbtorg Stockholm för att minska arbetslösheten inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ser även ett behov av att i högre utsträckning arbeta med motiverande insatser för att de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning ska välja att utbilda sig. Särskilt fokus behöver läggas på unga vuxna som inte har slutfört sin gymnasieutbildning då målgruppen bedöms få en fortsatt svår situation på arbetsmarknaden även efter pandemin.

En jämställdhetsutmaning är att nå nyanlända kvinnor som tenderar att få en längre integrationsprocess än män. Förvaltningen kommer under kommande period bland annat att satsa på stadsdelsmammor. Stadsdelsmammorna kommer att arbeta uppsökande bland

kvinnor med hemmavarande barn och som är föräldralediga och/eller arbetslösa. Målet är att motivera kvinnorna att söka stöd för att hitta arbete eller studier.

Förvaltningen fortsätter att erbjuda meningsfulla feriejobb till ungdomar i åldrarna 16-18 år. Jobben erbjuds under loven och vissa grupper såsom ungdomar som inte går i skolan, ungdomar som har funktionsnedsättning och unga i en socialt utsatt situation prioriteras. Förvaltningens arbete med Stockholmsjobb och feriejobb ger viktiga meriter, kontakter och motivation för ungdomar och vuxna.

Att utveckla stödet till personer som står långt från arbetsmarknaden är av stor vikt för att i högre grad uppfylla målen i Agenda 2030 om ökad jämlikhet samt anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.

### **3 Sammanfattande ekonomisk analys**

Förvaltningens nettobudget 2022 för driftverksamheten uppgår till 1 200,2 mnkr. I förvaltningen arbetar ca 750 tillsvidareanställda medarbetare. Personalkostnaderna utgör 36 procent av nämndens bruttokostnader. Kostnaderna för köp av verksamhet utgör 42 procent och lokalkostnaderna 8 procent. Resterande 14 procent avser främst bidrag, livsmedel, förbrukningsmaterial och it.

Budgetramarna för 2023 och 2024 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2022. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella våren 2021.

Bokslutet 2021 för Skarpnäck stadsdelsnämnd visade efter resultatdispositioner ett resultat på +19,8 mnkr jämfört med budget.

#### **Ekonomiska utmaningar**

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med 22 mnkr (2023) respektive 49 mnkr (2024) för stadsdelsförvaltningen om pris- och lönekostnadsökningarna följer sammanvägt prisindex från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) under de kommande åren.

Ökande behov och komplexitet inom flera av förvaltningens verksamheter kommer att medföra ökade utmaningar att klara sig inom tilldelade medel. Under 2020 och 2021 har flertalet verksamhetsmässiga utmaningar såväl som merkostnader uppstått som en direkt följd av pandemin. Samtidigt har statliga medel i form av ersättningar för sjuklönekostnader och merkostnader orsakade av pandemin inom främst äldreomsorgen tilldelats förvaltningen. De statliga ersättningarna beslutas om och betalas oftast ut i efterhand, vilket försvårar och är en utmaning både i prognosarbetet och i planeringen. I vilken grad pandemin kommer att påverka förvaltningens kostnader och intäkter både på kort och lång sikt är svåröverblickbart i nuläget.

Det är också svårt att bedöma vilka konsekvenser på sikt som det försämrade säkerhetspolitiska läget som uppstått med anledning av situationen i Ukraina kommer att få. Ur ekonomiskt perspektiv är prishöjningar inom ett flertal sektorer ett troligt scenario, vilket kommer att försvåra nämndens förutsättningar att klara sig inom fastställda budgetramar.

Stadsdelsområdet växer i mindre utsträckning än andra delar av staden vilket påverkar

förvaltningens budgettilldelning negativt. Förvaltningen bedömer att budgetförutsättningarna för perioden 2023-2025 kommer att innebära snävare budgettilldelning med risk för minskade statliga intäkter parallellt med kostnadsutmaningar i verksamheterna.

Under den förra kategorin finns bland annat det statliga engångsbeloppet för mottagna flyktingar, den så kallade generalschablonen, som under de närmast föregående åren har minskat i omfattning i takt med att flyktingantalet avtagit. Det finns anledning att tro att flyktingantalet nu åter kommer att öka som en följd av läget i Ukraina.

De ekonomiska utmaningarna under planperioden kommer att medföra krav på effektiviseringar och kostnadsminskningar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på kostnadssänkande insatser med bibehållen kvalitet, innovation, samverkan, minskning av sjukfrånvaron och effektivisering av lokalutnyttjande.

Anslag för nämndens verksamhet (mnkr)	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Kostnader	1 210,4	1 238,0	1 251,5	1 251,5
Drift och underhåll	1 201,3	1 227,6	1 241,1	1 241,1
Avskrivningar	8,7	9,9	9,9	9,9
Internräntor	0,4	0,5	0,5	0,5
Intäkter	-37,8	37,8	37,8	37,8
Netto	1 172,5	1 200,2	1 213,7	1 213,7

(Anslag för nämndens verksamhet. Källa: Agresso)

### 3.1 Drift

#### Förskola

Nämnden har delar av förskolornas drift i så kallade förskolepaviljonger samt i lokaler i behov av reovering. Förvaltning anpassar verksamheten löpande för att möta behov av förskoleplatser inom stadsdelsområdet. På sikt växer stadsdelsområdet och planering av nya förskolor pågår i syfte att möta kommande behov av förskoleplatser.

Swecos befolkningsprognos visar att antalet barn i åldrarna 2-5 år kommer att minska marginellt fram till 2026 medan barn i åldersgruppen 1 år ökar. Antalet inskrivna barn i förskolan varierar under ett år. Detta ställer krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning inom respektive förskola. Förvaltningen arbetar aktivt för effektiva projektprocesser och lösningar avseende lokaler för drift av förskola. Förvaltningen ser dock att det finns flera osäkerhetsfaktorer som påverkar planeringsarbetet. En faktor är att förvaltningen i sent skede får information om lägenheternas storlek i nyproduktion. Informationen är avgörande för att bedöma om barnfamiljer kan tänkas komma att flytta in i området eller inte. Swecos uppdaterade befolkningsprognos bidrar även till osäkerhetsfaktorer avseende förvaltningens bedömning.

#### Barn, kultur och fritid

Budgeten för verksamhetsområdet har ökat något jämfört med 2021. Antalet unga i

Åldersgruppen 13-18 år prognostiseras öka med fem procent inom stadsdelsområdet fram till år 2024. Ökningen av antalet unga kan komma att innebära att behovet av ett varierat utbud av aktiviteter inom den öppna fritidsverksamheten ökar. Det innebär att förvaltningen har behov av att finna ytterligare samverkansmöjligheter med föreningar och civilsamhället och därigenom bredda utbudet av aktiviteter för barn och ungdomar.

### **Äldreomsorg**

Befolkningsökningen, jämfört med tidigare års prognos, beräknas bli lägre under planperioden till följd av pandemin men väntas öka kraftigt senare. Volymökningen kommer innebära ökande behov inom samtliga insatskategorier där hemtjänsten är den verksamhet som redan i dagsläget har en ökning trots pandemin. Förvaltningen ser ett ökat kvarboende i ordinärt boende samt att äldre i större utsträckning ansöker om mer omfattande hemtjänst istället för att ansöka om vård- och omsorgsboende vid omfattande behov. Ökningen av äldre med behov av insatser till följd av missbruk, psykisk ohälsa och/eller hemlöshet förutsätter utveckling av arbetssätt och insatser.

Behovet av att nyrekrytera medarbetare till äldreomsorgens verksamheter i kombination med svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens kan innebära ökade kostnader på sikt.

### **Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

Fortsatt ökade kostnader för turbundna resor samt ökade kostnader för personlig assistans enligt LSS är osäkerhetsfaktorer inför de kommande åren.

Området turbundna resor tillhör det fasta anslaget men är relaterat till insatser som finansieras prestationsbaserat. Detta medför utmaningar att nå en ekonomi i balans för verksamhetsområdet. Förvaltningen anser därför att det vore lämpligt att faktorerna hörde till de rörliga anslagen för LSS-boende och assistansersättning för de 20 första timmarna per assistansberättigad.

Om turbundna resor ingick i peng till utförare av särskilt boende skulle det skapa incitament för den verksamhet som till störst del kan påverka kostnaden att minimera kostnaden för insatsen. Detta kan ske genom att avboka resor i tid och att säkerställa att samåkning sker i så stor utsträckning som möjligt. Därmed skulle stadens kostnader kunna minska för insatsen.

Vidare löper nuvarande avtal ut för turbundna resor under kvartal fyra år 2022, vilket riskerar att, likt vid föregående upphandling, öka kostnaderna för kommande avtalsperiod.

Under pandemin har förvaltningen noterat att personer under 65 år haft ett ökat behov av hemtjänstinsatser. Förvaltningen har inte noterat en minskad efterfrågan av andra insatser som balanserar detta. Behovet syns tydligt i antalet snitttimmar per brukare med behov av hemtjänstinsats, vilket indikerar pandemipåverkan. Behovet riskerar att delvis kvarstå under planeringsperioden, vilket är kostnadsdrivande.

### **Individ- och familjeomsorg och socialpsykiatri**

Inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg ser förvaltningen en utmaning i att hantera de stora kostnadsposter som sannolikt kommer att finnas under planeringsperioden. De största underskotten (i reala tal, jämfört med KF-ram) har historiskt återfunnits inom



insatser till barn och ungdom. Ett arbete för att säkerställa rätt utförda insatser, kortare placeringstider och förbättrad måluppfyllelse har pågått under senaste året och planerar att fortsättas under planeringsperioden.

De grupper som i framtiden behöver få del av ett utökat stöd av socialtjänsten och som blir fler har stora behov kopplade till eget boende, våld i nära relation samt samsjuklighet. Förvaltningen behöver göra omfördelningar för att säkra utredningsarbetet inom relationsvåld men framför allt för att säkra stöd och insatser kopplat till våldsutsatta. En stor andel av våldsutsatta vuxna är enbart aktuella för våldsutsatthet. Ökade behov av skyddat boende och ambitioner att följa upp även våldsutövare är kostnadsdrivande, både i form av placeringskostnader och utredningskostnader. Anslag för våldsutsatta ges inom individ- och familjeomsorgen där faktorerna i fördelningsnycklarna inte längre speglar ambition, kostnader och faktiska förhållanden.

Förvaltningen bedömer att de områden som löper störst risk att kosta mer än budgeterat är barn- och ungdomsinsatser samt missbruksvård (huvudsakligen boendeplaceringar).

### **Stadsmiljö**

Under de senaste två åren av pandemi har förvaltningen sett ett ökat nyttjande av parker och grönområden och bedömer att allt fler stockholmare även i fortsättningen kommer tillbringa sin fritid utomhus. I kombination med en växande befolkning medför det ett ökat slitage i parker och grönområden samt fler önskemål om t.ex. sittplatser och belysning som förvaltningen behöver hantera. Driftbudgeten har utökats, men behöver förstärkas ytterligare de kommande åren. En utökad driftbudget möjliggör även en uppgradering av skötseln av den bostadsnära naturen samt en intensifiering av förvaltningens arbete med klimatanpassning som en del av stadens gemensamma arbete för att möta ökad nederbörd, kraftiga skyfall och värmeböljor.

Inom stadsmiljöområdet finns alltfler styrdokument såsom stadens miljöprogram, handlingsplan för biologisk mångfald och handlingsplan för klimatanpassning. Sedan tidigare finns även lokala parkplaner, Grönare Stockholm och skötselplaner. Stadens ökade ambition leder till ökade drift- och investeringskostnader inom verksamhetsområdet. Det finns riktade medel att ansöka om för klimat, trygghet, biologisk mångfald, ökade vistelsevärden vid vatten, åtgärder för god vattenstatus och skötsel av naturreservat. Förvaltningen uppskattar att klimatmedel har en flerårig planeringsperiod, men att vara beroende av särskilda och kortsiktiga medel som behöver användas under innevarande år för med sig utmaningar i planering och resurssättning och försvårar kontinuitet och långsiktighet.

### **Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder**

Antalet arbetslösa personer i behov av ekonomiskt bistånd har under pandemin ökat för att i början på år 2022 återgå till nivåer innan pandemin. Inom stadsdelsområdet återfinns en högre andel personer som saknar sjukpenning än inom andra delar av staden. Denna problematik kräver omfattande och långsiktiga insatser för att personerna ska nå egen försörjning. Under perioden kommer det fortsatt vara viktigt att säkerställa hög kompetensnivå och intern samordning mellan olika verksamhetsområden som möter samaktuella personer.

Bostadsbristen är kostnadsdrivande och under perioden 2019-2021 gick 7,4 procent av

budgeten för verksamhetsområdet till kostnader för akutboende, vandrarhem och hotell.

## 3.2 Investeringar

### Stadsmiljö

Förvaltningen har lämnat in underlag för angelägna investeringsprojekt till trafikkontoret, som därefter gör en samordnad prioritering för hela staden. För de kommande åren har medel sökts för upprustning av lekparken och plaskdammen i Skarpaby parklek på Skarpnäcksfältet, upprustning av Kärrtorpsparken i Kärrtorp, upprustning av lekparken Bagarmossenparken i Bagarmossen, upprustning av Solparken i Björkhagen, upprustning av lekparken Magnebergsparken/Dalgärdet i Enschededalen och upprustning av lekparken Gimåparken i Bagarmossen.

Prioritet	Projekt	Åtgärd	Kalkyl
1	Skarpaby parklek	Upprustning av lekpark	13,1
2	Kärrtorpsparken	Upprustning av park	2,1
3	Bagarmossenparken	Upprustning av lekpark	3
4	Solparken	Upprustning av park	2,5
5	Magnebergsparken/Dalgärdet	Upprustning av lekpark	5
6	Gimåparken	Upprustning av lekpark	5

### Klimatinvesteringar

Samtliga av förvaltningens åtgärder strävar efter minskade växthusgasutsläpp och klimatanpassning. Förvaltningen ser ett värde av att staden säkerställer att planerade projekt har en god måluppfyllnad. Planerade åtgärder som är en utveckling av de klimatinvesteringsprojekt som ansökts för i verksamhetsplanen för 2022 redovisas i bilaga.

## 4 Lokalförsörjningsplan

### 4.1 Sammanfattning

Program för ny bostadsbebyggelse i Hammarbyhöjden-Björkhagen och Bagarmossen-Skarpnäck har antagits. Det innebär att detaljplaner för 5000 till 6000 nya bostäder har tagits fram, påbörjats eller kommer att startas under åren 2022-2024. Förutom de två större programmen pågår planarbete eller har planer antagits för cirka 1300 nya bostäder i främst Kärrtorp. Det kommer att medföra en ökad befolkningssmängd och ett ökat behov av förskoleplatser under senare delen av planeringsperioden.

I samband med att nya bostäder planeras bevakar förvaltningen att behovet av nya förskolor tillgodoses. Även grupp- och servicebostäder och boenden för äldre planeras in.

### 4.2 Planeringsförutsättningar

Behovet av lokaler under planperioden finns inom flera av förvaltningens verksamheter, men merparten rör behovet av lokaler för förskolor.

I dag har förvaltningen 28 kommunala förskolor inom stadsdelsområdet. Inom stadsdelsområdet finns både äldre förskolor samt nyproducerade. Inskrivningsgraden varierar inom stadsdelsområdets olika geografiska delar. På grund av vikande barnantal har antalet inskrivna barn sjunkit något under senare år.

Det finns i dagsläget behov av att ersätta de förskolelokaler som har tillfälliga bygglov och som har mindre än fyra avdelningar för att säkra ett effektivt lokalutnyttjande. Enligt befolkningsprognosen förväntas inte barnantalet öka förrän under slutet av prognosperioden.

Förvaltningen har granskat behovet av förskoleplatser inom stadsdelsområdet. I underlaget för bedömningen har förvaltningen utgått från Stockholms stads befolkningsprognos samt underlag för antal lägenheter och dess storlekar.

### **4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling**

Hyreskostnadsutvecklingen för lokaler under planperioden berör flera av förvaltningens verksamheter, men merparten rör hyreskostnaderna gällande lokaler för förskolor.

Befolkningsprognosen visar små förändringar i antalet förskolebarn de närmaste åren. När sedan den planerade bostadsbebyggelsen börjar bli färdig så förväntas barnantalet att öka.

Förvaltningen har en del förskolor i paviljonger samt några förskolor med få avdelningar. Dessa lokaler kommer att växlas över till både nya och befintliga lokaler vilket innebär höjda kostnader både för avveckling av de gamla lokalerna men också kostnader för nybyggnation.

Då förvaltningen planerar ett flertal nya förskolor under perioden kommer hyreskostnaden att öka.

### **4.4 Samverkan**

I samband med planeringsprocessen för nya förskolelokaler har förvaltningen ett nära samarbete med framförallt SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret under lokalprojektens tidiga skeden.

Förvaltningen arbetar även tillsammans med de andra stadsdelsförvaltningarna inom region östra söderort med att varje år ta fram en äldreboendeplan. Äldreförvaltningen samordnar arbetet i samverkan med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret, Micasa, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret.

Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i östra söderort tar förvaltningen även fram en årlig boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder.

Förvaltningen driver verksamhet tillsammans med andra förvaltningar vilket effektiviserar lokalbeståndet.

Förvaltningen samarbetar med kulturförvaltningen kring biblioteksverksamheten. Skarpnäcks bibliotek finns i Kulturhuset och Björkhagens bibliotek i förvaltningskontoret. Löpande dialog förs med kulturförvaltningen om hur lokalytorna ska nyttjas och samverkan ske på bästa möjliga sätt.

## **4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet**

### **4.5.1 Nuläge 31 januari 2022**

Förvaltningen har under flera år arbetat med att effektivisera de administrativa lokalerna på förvaltningskontoret, Björkhagsplan 6 samt förvaltningens kontor på Skarpnäcks Torg 7.

Nya personallokaler för hemtjänsten planeras i Skarpnäck och Hammarbyhöjden. Befintliga lokaler skall rivras och ersättas av nya bostäder.

### **4.5.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet**

Inga planerade förändringar

### **4.5.3 Planerade lokalförändringar för år 2023-2030 (första planeringsperioden)**

Vård- och omsorgsboendet Hemmet för gamla planeras att ersättas med ett nytt vård- och omsorgsboende i Bagarmossen, Bergholmsbacken, under 2027.

### **4.5.4 Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)**

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar för den andra planeringsperioden

## **4.6 Pedagogisk verksamhet**

### **4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering**

Stadsdelsförvaltningen ansvarar för att inventera och planera för att tillgodose behovet av förskolor inom stadsdelsområdet. Behovet av förskoleplatser påverkas av hur mycket bostäder som byggs i området samt hur befolkningsprognosen utvecklas. I planeringen av förskolor ser förvaltningen till stadsdelsområdet som helhet och hur behov och utbud påverkas av befintliga förskolebeståndet. Prognosen för antalet barn inom stadsdelsområdet visar att barnantalet ligger på ungefär samma nivå som idag fram till 2025. Från och med 2025 beräknas antalet barn i förskoleålder åter öka..

Det finns i dagsläget behov av att ersätta förskolelokaler som har tillfälliga bygglov och mindre förskolor i icke ändamålsenliga lokaler. Enligt befolkningsprognosen förväntas inte barnantalet öka förrän under slutet av prognosperioden.

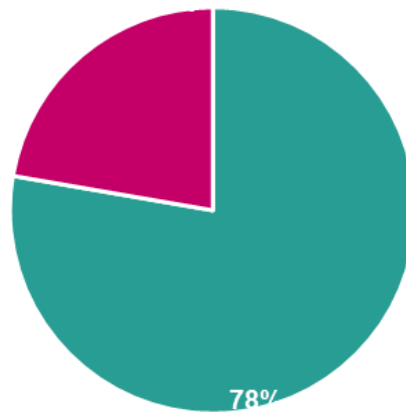
### **4.6.2 Nuläge 31 januari 2022**

Idag har förvaltningen ett drygt trettiotal kommunala förskolor inom stadsdelsområdet. Det är ett blandat bestånd med äldre mindre förskolor och nya förskolor. Inskrivningstalen varierar

mellan stadsdelarna inom stadsdelsområdet. Sammantaget har antalet barn inom förskolan sjunkit under senare år.

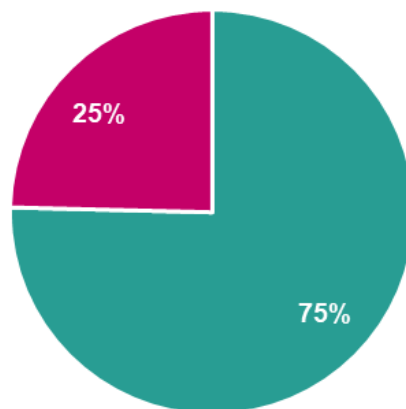
Det finns i dagsläget ett behov av att se över de förskolelokaler som har tillfälliga bygglov. Enligt befolkningsprognosen förväntas barnantalet öka marginellt under första perioden.

### Förskola - Andel barn i egen regi/enskit driven

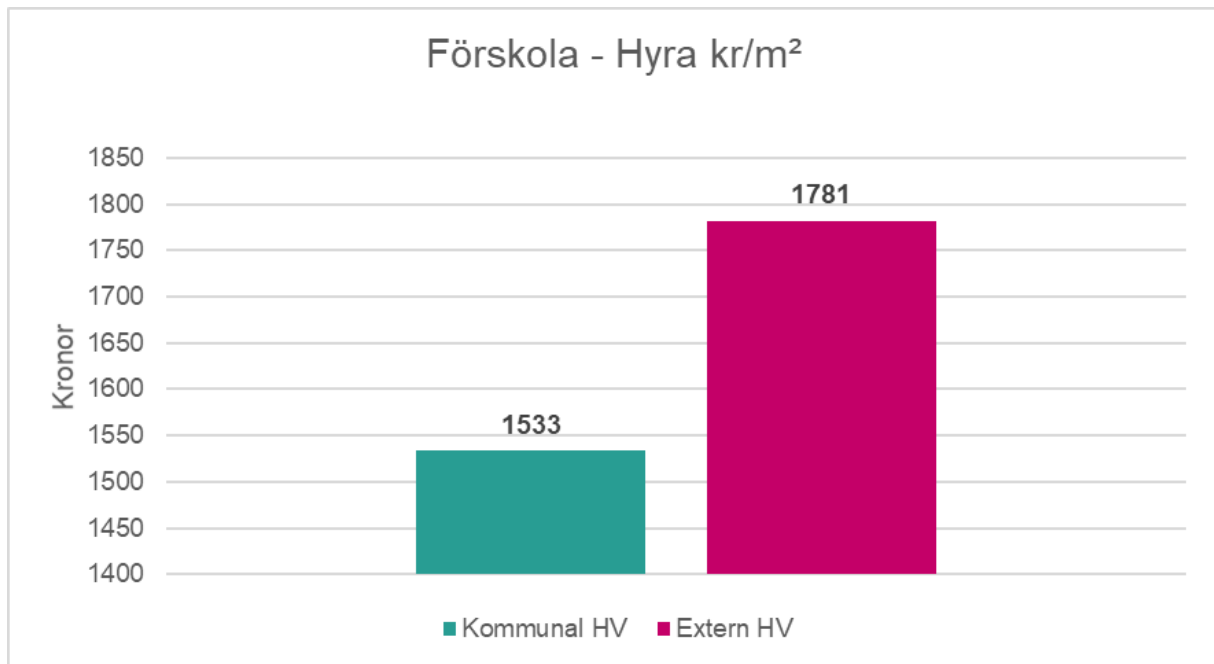


■ Egen regi ■ Enskilt driven

### Förskola - Andel kvadratmeter Fördelad på kommunal hyresvärd och extern hyresvärd



■ Kommunal HV ■ Extern HV



#### 4.6.3 Planering av lokaler för år 2023-2030 (första planeringsperioden)

##### Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Befolkningsprognosen visar sjunkande antalet förskolebarn de närmaste åren. När sedan den planerade bostadsbebyggelsen börjar bli färdig så förväntas barnantalet att öka marginellt.

Nämnden har ett antal förskolor i paviljonger. Dessa lokaler kan komma att växlas över till nya lokaler vilket innebär förhöjda kostnader för avveckling av de gamla lokalerna.

Själva förskoleplaneringen grundar sig till stor del på befolkningsprognosen i områdesdatasystemet som bland annat tar hänsyn till förändringar i bostadsbeståndet. Den nu liggande prognosen sträcker sig fram till och med 2030. Därefter är prognoserna baserade på planerad bebyggelse. Befolkningsprognoserna är för Skarpnäcks stadsdelsområdes räkning uppdelade i fem stadsdelar; Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäcksfältet.

**Hammarbyhöjden** Antalet förskolebarn ökar

**Björkhagen** Ökning i slutet på perioden

**Kärrtorp** Ökning i slutet på perioden

**Bagarmossen** Oförändrat

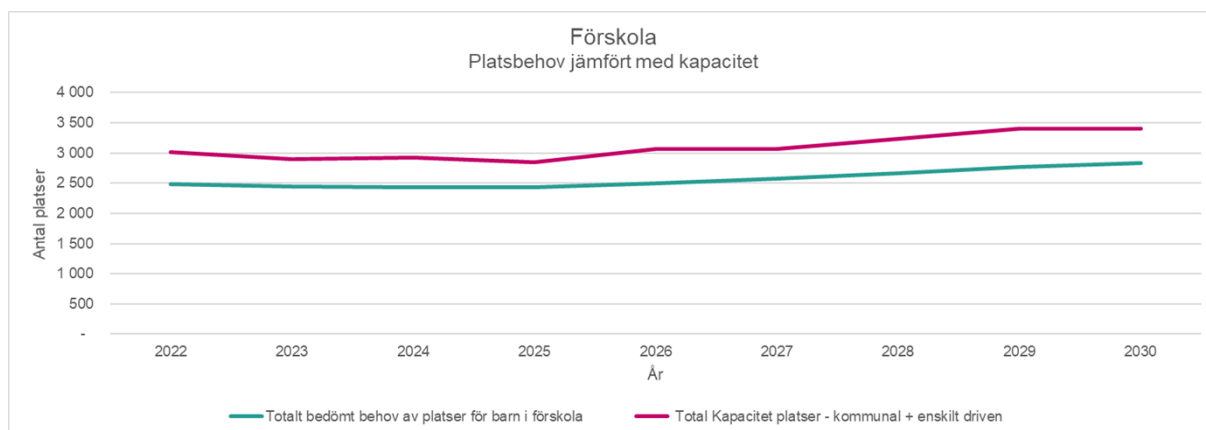
**Skarpnäcksfältet** Minskning

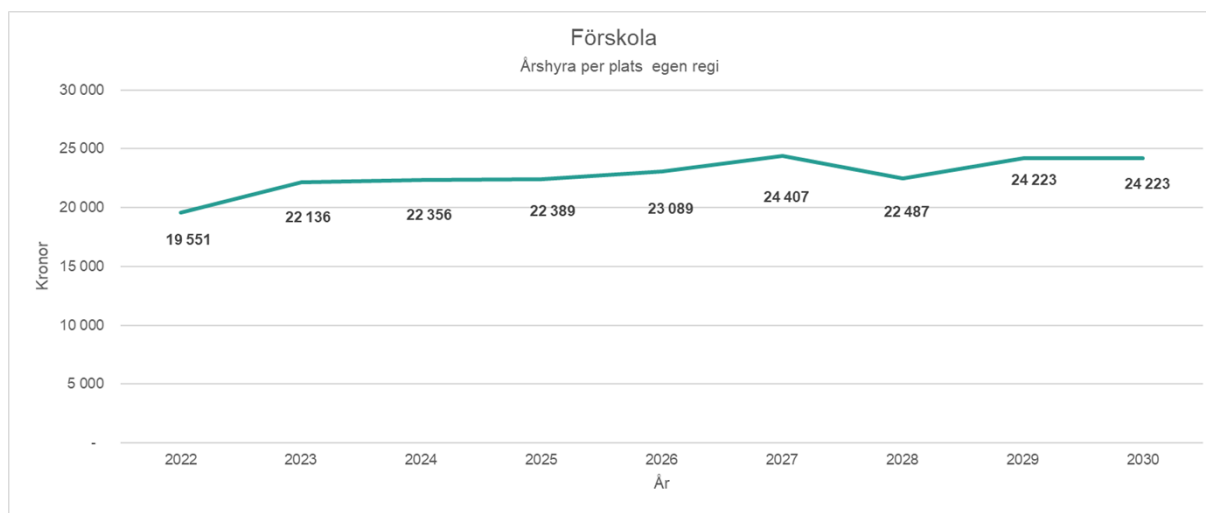
Inskrivningsgraden totalt i stadsdelsområdet ligger enligt senaste tillgängliga statistiken från 2020-12-31 på 97 procent för barn i åldern 2-5 år (eftersläpningen beror på att statistiken för föregående år levereras först under våren året efter). Det finns dock stora variationer inom

stadsdelsområdet där inskrivningsgraden i Hammarbyhöjden ligger på 120 procent medan den hamnar på 57 procent i Björkhagen. Det beror på att barnen i Björkhagen går i förskola i Hammarbyhöjden. I Kärrtorp är inskrivningsgraden 101 procent, i Bagarmossen är det 73 procent och på Skarpnäcksfältet 96 procent.

23 av totalt 51 förskolor i stadsdelsområdet är enskilt drivna och 34 procent av de inskrivna barnen går i enskilt drivna förskolor. Flertalet av dessa ligger i Hammarbyhöjden och Skarpnäcksfältet vilket gör att det finns en avsevärt större andel av enskilt drivna förskolor i dessa stadsdelar jämfört med övriga. Denna situation, med en relativt sett hög andel fristående alternativ i Hammarbyhöjden och på Skarpnäcksfältet, måste tas hänsyn till i planeringen. Då enskilda aktörer inte har någon skyldighet att rapportera in planerade behov och utveckling av det befintliga beståndet till stadsdelen är det svårt att förutsäga det kommande behovet.

Förvaltningen arbetar aktivt för effektiva projektprocesser och lösningar avseende lokaler för drift av förskola. Förvaltningen har arbetat med att fördjupa och utveckla sina analyser inför planering av nya lokaler för drift av förskola. Förvaltningen ser att det finns flera osäkerhetsfaktorer som påverkar planeringsarbetet. En faktor är att förvaltningen i sent skede får information om lägenheternas storlek i nyproduktion. Informationen är avgörande för att bedöma om barnfamiljer kan tänkas komma att flytta in i nyproduktion eller inte. Swecos uppdaterade befolkningsprognos bidrar även till osäkerhetsfaktorer avseende förvaltningens bedömning. Förvaltningen visar på en överkapacitet avseende platser i lokalförsörjningsplanen. Förvaltningen vill dock belysa att den avspeglar kapacitet i både fristående och kommunal förskola sammantaget. Inom stadsdelsområdet är den främsta överkapaciteten inom de fristående förskolorna där beläggningen endast är 70 procent. Förvaltningen måste ha en viss överkapacitet avseende platser i de fall fristående förskolor avvecklas.





### Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

I Hammarbyhöjden-Björkhagen pågår ett programarbete för ökad bostadsbebyggelse. I det arbetet finns behovet av förskoleplatser och flera platser har pekats ut för friliggande förskolor och förskolor placerade i flerbostadshus.

#### Hammarbyhöjden

I Hammarbyskogen planeras en ny förskola i bottenplan på ett flerbostadshus.. Dock har projektet flyttats fram på grund av att SVOA, Stockholm Vatten och Avfall bygger en ny vattenledning som planeras gå precis där förskolan är placerad. Det finns även ytterligare en förskola planerad i ett flerfamiljshus i Sjöstadshöjden.

#### Björkhagen

I samband med ny bostadsbebyggelse vid Karlskronavägen så byggs en ny förskola med fyra avdelningar i bottenplan på ett bostadshus byggt av Olov Lindgren.

#### Kärrtorp

Vid Kärrtorps IP planeras ett nytt bostadsområde. I samband med det byggs en ny förskola med sex avdelningar

På Nytorps gårde planeras en ny fristående förskola i samband med att det byggs bostäder. Denna förskola behövs för att möta nybyggnationen.

#### Bagarmossen

I Bagarmossen-Skarpnäck pågår ett programarbete för ny bostadsbebyggelse och det kommer att byggas bostäder i området kring Bergholmskolan. I planarbetet heter projektet Bergholmsbacken. En ny friliggande förskola ska byggas i området.

Vid Stångåvägen planeras en ny förskola med åtta avdelningar. I Bagarmossen finns paviljonger och mindre förskolor som då kan avvecklas.

På grund av minskat barnantal kommer minst en paviljong att avvecklas till sommaren 2022



## **Skarpnäcksfältet**

Det planeras för två nya bostadsområden i Skarpnäck och med det planeras två förskolor i bottenplan för att möta upp nybyggnationen.

### **4.6.4 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden)**

#### **Lokalbehov under den andra planeringsperioden**

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar för den andra planeringsperioden men följer befolkningsutvecklingen.

#### **Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden**

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar för den andra planeringsperioden men följer befolkningsutvecklingen.

### **4.6.5 Enskilt driven förskola eller fristående skola**

#### **Nuläge 31 januari 2022**

Det finns i dagsläget ca 20 olika aktörer med totalt 23 förskolor inom stadsdelsområdet. Några aktörer bedriver verksamhet på flera olika adresser. Totalt är 1149 barn inskrivna inom den fristående verksamheten som består av såväl förskolor som drivs av föräldrakooperativ som i aktiebolagsform.

#### **Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola**

Det finns en planerad nybyggd fristående förskola i Skarpnäck för ca 80 barn som byggs av Wästbygg och beräknas vara klar 2025. Det är sannolikt att fler verksamheter kommer att etableras under planperioden. Exakt var är dock svårare att förutsäga. Då enskilda aktörer inte har någon skyldighet att rapportera in planerade behov och utveckling av det befintliga beståndet till förvaltningen är det svårt att förutsäga det kommande behovet. En utveckling som dock syns är att det i stadsutvecklingsområden är svårare för mindre aktörer att driva verksamhet då hyresnivåerna ofta blir för höga.

Om enskilda aktörer väljer att etablera sin verksamhet påverkar detta den kommunala förskoleplaneringen. Stadsdelen planerar aktivt för att inte ha överkapacitet inom lokalerna.

## **4.7 Övrig information**

### **4.7.1 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år**

Det finns i stadsdelsområdet flera lokaler som kan sägas upp inom en treårsperiod. Förvaltningen har god kännedom vilka lokaler det är och följer fortlöpande upp behovet av dessa lokaler.

## **Attesterat av**

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

<b>Namn</b>	<b>Datum</b>
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2022-04-01